

جنگ‌های صلیبی

شرحی بر طولانی‌ترین جنگ‌های مذهبی جهان

گردآورنده: توماس اف. مادن

ترجمه: دکتر پرویز دلیرپور

سرشناسه	مادن، توماس اف. ۱۹۶۰ م. گردآورنده Madden, Thomas F.
عنوان و نام پدیدآور	جنگ‌های صلیبی: شرحی بر طولانی‌ترین جنگ‌های مذهبی جهان / گردآورنده توماس اف. مادن؛ ترجمه پرویز دلیریور.
مشخصات نشر	تهران: سبزان، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	۲۷۲ ص: مصور.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۱۱۷-۰۸۲-۹:
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت: عنوان اصلی	Crusades: the illustrated history, 2004.
یادداشت	نمایم
موضوع	جنگ‌های صلیبی
شناسه افزوده	دلیریور، پرویز، ۱۳۵۰ - مترجم
رده بندی کنگره	۱۳۹۱: ۲۳/۴م/ D1۵۷
رده بندی دیویی	۹۰۹/۰۷:
شماره کتابشناسی ملی	۲۸۶۹۷۱۳:

انتشارات سبزان

میدان فردوسی خیابان فرصت ساختمان ۵۴ تلفن: ۸۸۳۱۹۵۵۸-۸۸۸۴۷۰۴۴

جنگ‌های صلیبی

شرحی بر طولانی‌ترین جنگ‌های مذهبی جهان

گردآورنده: توماس اف. مادن

مترجم: دکتر پرویز دلیریور

ناشر: سبزان

حروف چینی و طراحی و لیتوگرافی: واحد فنی سبزان

۸۸۳۱۹۵۵۷ - ۸۸۳۴۸۹۹۱

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۴

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: معراج

فروش اینترنتی و online از طریق سایت آی‌ای کتاب www.iiketab.com

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۷-۰۸۲-۹ ISBN: 978 _ 600 _ 117 _ 082 _ 9

فهرست

۷	مقدمه مترجم
۱۱	درآمد
۱۹	فصل یکم: دنیای مسیحی و امت مسلمان
۲۰	یکپارچگی و واگرایی مسیحیان
۲۵	ظهور اسلام
۳۰	زیارت
۳۲	همراستایی در پاسداشت سرزمین مقدس
۳۴	جنگ مقدس مسیحی و جهاد
۳۷	بیداری غرب: قرن یازدهم
۴۱	فصل دوم: نخستین جنگ صلیبی
۴۲	بلوا در شرق
۴۶	گسیل سپاهیان
۵۳	نبرد آناتولی
۵۶	محاصره انطاکیه
۵۹	مسیر اورشلیم
۶۲	سقوط شهر مقدس
۶۶	توسعه خاور لاتین
۶۹	تنوع ارتش‌های صلیبی
۷۲	«شوالیه‌های جنگ‌سالار»: رسته‌های نظامی
۷۴	شکل‌گیری وحدت اسلامی
۷۶	دژهای صلیبی

۷۹	فصل سوم: دومین جنگ صلیبی
۸۰	فاجعه در شرق
۸۵	تجدید قوای پادشاهی
۸۸	ساکنان اروپایی شرق
۹۰	رقابت بر سر مصر
۹۳	ظهور صلاح‌الدین
۹۸	شاخ‌های حنین
۱۰۰	پیروزی شیرین، پیروزی صلاح‌الدین
۱۰۳	فصل چهارم: سومین جنگ صلیبی
۱۰۴	پادشاهان صلیب به دست می‌گیرند
۱۰۷	صلیبی‌ها به سوی شرق پیش می‌روند
۱۱۰	صلیبیان بارباروسا
۱۱۳	محاصره آکر (عکا)
۱۱۵	در اختیار گرفتن دریا
۱۱۷	پیشروی به سوی اورشلیم
۱۲۳	اختلاف و رقابت
۱۲۶	فرجام کار
۱۲۹	فصل پنجم: چهارمین جنگ صلیبی
۱۳۰	پاپ جدید، جنگ صلیبی جدید
۱۳۳	ونیز به صلیبی‌ها می‌پیوندد
۱۳۶	تعهدات پایمال شده
۱۳۹	تسخیر زارا
۱۴۲	پیامبر مهر
۱۴۴	تیرگی روابط
۱۴۶	غارت قسطنطنیه
۱۴۹	بنیانگذاری امپراتوری لاتین

۱۵۱	غنایم جنگی
۱۵۳	فصل ششم: جنگ صلیبی در اروپا
۱۵۴	ریکانکوئیستا (فتح دوباره)
۱۵۹	ثمرات سه دین
۱۶۲	صلیبی‌های ونزی
۱۶۵	صلیبی‌ها در بالتیک شرقی
۱۷۱	صلیبی‌گری علیه آلبی‌جنسی‌ها
۱۷۶	صلیبی‌گری مردمی
۱۷۹	صلیبی‌گری سیاسی
۱۸۱	صلیبی‌گری هوسی
۱۸۵	فصل هفتم: پنجمین جنگ صلیبی
۱۸۶	دولت‌های صلیبی
۱۸۸	شورا و صلیبیون
۱۹۰	جنگ صلیبی پنجم
۱۹۵	پیشگویی
۱۹۷	جنگ صلیبی فردریک دوم
۲۰۰	اخلال در پادشاهی صلیبی
۲۰۲	نخستین جنگ صلیبی لوئی نهم
۲۰۴	سلطنت مملوک‌ها
۲۰۶	فرجام امپراتوری لاتین
۲۰۸	قلمرو بدون شاه
۲۱۱	دومین جنگ صلیبی لوئی نهم
۲۱۳	فرومردن خاورزمین لاتینی
۲۱۵	سقوط اکر (عکا)
۲۱۷	فصل هشتم: آخرین صلیبی‌ها: تهدید عثمانی
۲۱۸	برنامه‌ها و رؤیاهای جنگ‌های صلیبی

۲۲۰	قبرس: خط مقدم جدید
۲۲۲	ظهور ترکان عثمانی
۲۲۵	اتحادیه دریایی
۲۲۷	فتح بالکان
۲۲۹	جنگ صلیبی نیکوپولیس
۲۳۲	فاجعه در وارنا
۲۳۵	سقوط قسطنطنیه
۲۳۸	شوالیه‌های مدیترانه
۲۴۰	اصلاح دینی (فرماسیون)
۲۴۲	نبرد لپانتو
۲۴۵	افتخارات امپراتوری عثمانی
۲۴۷	پایان جنگ‌های صلیبی
۲۵۱	فصل نهم: میراث جنگ‌های صلیبی
۲۵۲	جنگ‌های صلیبی در پنداشته‌های غربی
۲۵۸	واکنش‌های اسلامی به غرب
۲۶۳	پیکار تمدن‌ها؟
۲۶۶	گاه‌شناسی
۲۷۰	نمایه

مقدمه مترجم

به اعتقاد مسیحیان، سرزمین مقدس، اورشلیم، مکان تولد، زندگی، به صلیب کشیده شدن، و عروج عیسی مسیح به سوی خداست، از این رو، شایسته احترام و تقدس است. اما، مسیحیت در مقام مقایسه با ادیان دیگر کمتر به مراسم و مناسک آیینی اهمیت قابل است و به همین دلیل نمی توان سرچشمه های اصلی جنگ های صلیبی را در اصرار مسیحیان در فتح اورشلیم و اجرای مناسک دینی جستجو کرد بلکه ریشه های اصلی را باید در به ریختگی اوضاع اروپای غربی و ضعف امپراتوری روم شرقی در برخورد با موج جدید حملات ترکان مسلمان سلجوقی و گسترش هر چه بیشتر مرزهای اسلام دانست.

در سال ۱۰۶۳ پاپ الکساندر دوم مبارزان مسیحی را که در آندلس (اسپانیا) در جنگ علیه مسلمانان کشته می شدند، آمرزیده خداوند اعلام نمود. این رشته جنگ ها، برای مسیحیان آمادگی ذهنی لازم از گسترش تدریجی اسلام تا بناگوش سرزمین های مسیحی را پدید آورد و در نتیجه پس از آن که امپراتور روم شرقی در مقابل توسعه سرزمینی سلجوقیان دست به دامان رقیب خود، یعنی کلیسای عرب گردید، پاپ از وی حمایت به عمل آورد. دلیل مستقیم شروع جنگ صلیبی، درخواست کمک امپراتور روم شرقی آنکسیوس یکم از پاپ اوربان دوم برای مقابله با پیشروی های ترکان مسلمان در خاک امپراتوری روم شرقی بود. به هر حال در سال ۱۰۷۱، روم خاوری در نبرد ملازگرد از ترکان شکست خورد و تمام آناتولی به جز نواحی ساحلی امپراتوری تحت سیطره مسلمانان درآمد.

جنگ های صلیبی از دید مذهبی نیز برای مسیحیان اروپا انگیزه مهمی به وجود آورد زیرا هر سرباز صلیبی پس از سوگند رسمی، یک صلیب از پاپ یا نماینده رسمی او دریافت می کرد و سرباز رسمی کلیسا به شمار می رفت. مسیحیان خداترسی که مرتکب گناهانی شده بودند شرکت در جنگ های صلیبی و آمرزیده شدن گناهان را راهی برای گریز از جلودانه شدن در دوزخ می دیدند. همچنین، هر چند سنت آگوستین در سده های ابتدایی شکل گیری آیین مسیحیت، تنها جنگ تدافعی برای نجات مسیحیان از تجاوز دشمن را مشروع و عادلانه پنداشته بود ولی با وقوع جنگ های صلیبی که در واقع، پاپ ها آغازگر آن بودند، این تعبیر از مشروعیت جنگ نیز دستخوش تحول شد و دستمایه ای برای انجام توسعه طلبی های استعماری در سده های بعد فراهم آورد به گونه ای که هر جا استعمارگران غربی قدم می نهادند، مسیونرهای مذهبی همراه آن ها برای تغییر کیش مردمان بومی سرزمین های فتح شده برای خود رسالتی جهانی تصور نموده، دست به کار تبلیغ دین خود می زدند.

با وجود این، در واقع، جنگ‌های صلیبی از دو دیدگاه تاریخی دارای اهمیت است: نخست اینکه این رشته پیکارها در سده‌های پایانی عصر میانه رخ داد که بین فرمانروایان دنیایی (شاهان و امیران بزرگ) با کلیسا رقابتی بر سر کنترل مردم در گرفته بود. با شکست انگیزه مذهبی در این سلسله پیکارها، خواست رفرف مذهبی در اروپا به خواستی عمومی بدل گردید و سرانجام موجب پایان سده‌های میانه و آغاز عصر مدرن و شکل‌گیری تمدن مدرن گردید. دوم اینکه با وقوع این جنگ‌ها، قدرت شاهان به دلیل شرکت در رشته جنگ‌هایی طولانی و گسترده گسترش یافت که خود در پیشرفت تکنولوژی جنگ و اعمال کنترل بیشتر بر سرزمین‌هایی که خاستگاه این شاهان بود، نقش کلیدی بازی نمود؛ تأثیر این رویداد را در سده‌های بعد در شکل‌گیری نظام ملت - دولت‌ها شاهد هستیم.

جنگ‌های صلیبی در انتقال هنر و دانش خاورمیانه به اروپا نیز نقش مهمی بازی و تأثیر فراوانی در ترکیب با فرهنگ اروپایی و نقش فراوانی در آغاز عصر نوزایی (رنسانس) باقی نهاد. علوم جدیدی را که صلیبیان با خود از شرق به اروپا بردند همه علوم، از دریانوردی و فیزیک گرفته تا حسابداری و معماری، را دستخوش تغییر ساخت. در جنگ صلیبی یکم تمام کتب مسلمانان سوزانده شد ولی در جنگ صلیبی دوم به دستور کلیسا یا پادشاهان، کتاب‌های موجود در کتابخانه‌ها گردآوری و به اروپا آورده شد. البته نباید به اشتباه، شکل‌گیری تمدن مدرن را اصولاً حاصل چنین نقل و انتقالی تصور نمود زیرا اصولاً گفتمان مدرنیته در پایان سده‌های میانه شکل گرفت، بنیادها و چهارچوب‌های متفاوتی از گفتمان‌های سده میانه‌ای چه در شرق چه در غرب داشت.

با اینکه جنگ‌های صلیبی، رشته جنگ‌های طولانی در چندین سده پیشین بوده و شاید به نظر عده‌ای فراموش شده به نظر بیایند، ولی به دلیل اهمیت نمادین و تأثیرات انکارناپذیر آن‌ها، امروزه شخصیت‌ها و گروه‌های گوناگون غربی و اسلامی تأثیرات به جا مانده از آن‌ها را با اهمیت تلقی کرده‌اند. این پدیده به‌ویژه پس از پایان جنگ سرد و شکل‌گیری منازعات تمدنی یا هویتی بین کشورهای مسلمان از یک سو و غرب از سوی دیگر دستخوش رشد چشمگیری شده و تأثیر منفی بسیاری بر نگرش‌های هر دو سوی منازعه در مقابل هم باقی نهاده است.

آنچه که مسلم است جنگ‌های صلیبی و رفتار خشن مسیحیان در آن عصر و سپس امپریالیسم و استعمار غربی، خاطر مسلمانان را مکدر می‌کند. امروزه نیز حمایت بی‌چون و چرای غرب از اسرائیل علیه فلسطینیان برداشت‌های منفی بسیاری را در جهان اسلام از غرب موجب شده است. همین پیشینه‌ها به تعمیم‌های گاه نادرستی درباره جامعه غربی از سوی مسلمانان و بالعکس غربیان نسبت به اسلام منجر شده است.

کتاب جنگ‌های صلیبی توماس اف. مدن که شماری از نویسندگان بزرگ در نگارش آن مشارکت داشته‌اند، همراه با تصاویری اصیل و ارزشمند از رخدادهای مکان‌ها و شخصیت‌های تاریخی، به‌خوبی انگیزه‌های واقعی صلیبیان در مواجهه با مسلمانان را نشان داده و خصلت باستانی این گونه جنگ‌ها را بازنمایانده است. به عبارت دیگر، وی نشان داده است مذهب تنها انگیزه روی آوردن غربیان به جنگ نبوده و در واقع، انگیزه غالب این سلسله جنگ‌ها توسعه‌طلبی سرزمینی، دستیابی به ثروت و قدرت نظامی بوده است. شواهد تاریخی مانند اتحاد صلیبیان و مسلمانان در برخی مقاطع تاریخی این عصر دال بر حقیقت این مدعاست. به علاوه، هدف تمامی این رشته جنگ‌ها

توسعه‌طلبی نظامی غربیان در خاورمیانه نیز نبوده و بخش بزرگی از تاریخ جنگ‌های صلیبی، جنگ‌هایی را شامل می‌شود که برای گسترش مسیحیت در بخش‌های شمالی اروپا، یعنی مناطقی که هنوز آیین‌های بت‌پرستی در آن‌ها رواج داشتند، صورت گرفته است.

هیلنبراند در بخش پایانی کتاب اهمیت نمادین و شعارگونه جنگ‌های صلیبی در سده‌های بعدی را به‌خوبی تحلیل نموده و ثابت کرده است که هرگز برداشت یکپارچه و مشترکی از این رشته جنگ‌ها در جهان وجود نداشته و در هر برهه تاریخی، ایندولوژی‌ها و شخصیت‌های بسیار گوناگون و هم‌اورد یکدیگر از تعبیر خاص خود برای رسیدن به منافع شخصی و گروهی از جنگ‌های صلیبی استفاده یا در واقع سوء استفاده کرده‌اند.

دکتر پرویز دلیرپور

تابستان ۱۳۹۲